

Kayseri İlinde Mevsimlik Tarım İşçilerinin Ekonomik ve Sosyal Sorunları

Kasım ŞAHİN^{1*}

¹Iğdır Üniversitesi
Ziraat Fakültesi
Tarım Ekonomisi
Bölümü, Iğdır, Türkiye

Sorumlu Yazar

Kasım ŞAHİN

Email:

kasim.sahin@igdir.edu.tr

Özet

Bu çalışmada; Kayseri ili Sarioğlan ilçesinde tarım kesiminde istihdam edilen çalışanları yaşam ve çalışma koşulları ile gelir düzeylerinin tespiti hedeflenmiştir. Çalışma alanındaki tarım işçileri, mevsimlik veya yabancı işgücü olarak incelenmiştir. Sarioğlan ilçesindeki tarım kesiminde çalışan 76 aile ile 2020 yılında anketi çalışması yapılmıştır. Görüşülen ailelerin %53.9'u mevsimlik işgücü olarak ilçeye diğer illerden gelen ailelerden ve %46.1'i ise yabancı işgücünden oluşmuştur. Yabancı işgücünün %62.9'u Suriyeli, %31.4'ü Afgan ve %5.7'si Iraklı ailelerden oluşmaktadır. Yabancı işgücünün tamamı ilçede ikamet etmektedirler. Mevsimlik işçiler, temel altyapı hizmetleri olmayan alanlarda barınmaktadır. Araştırma alanında yabancı işgücü olarak istihdam edilenler, göreceli olarak düşük vasıflı konutlarda oturdukları görülmüştür. Mevsimlik tarım işçilerinin temel sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanmadığı (%68.3) görülmüştür. Bu kişiler arasında, yeterli ve dengeli beslenemeyenlerin oranı %63.4'dür. Ayrıca çocukların eğitim imkanlarından gereği gibi yararlanamadığı (%53.7) tespit edilmiştir. Araştırmada mevsimlik veya yabancı işçilerin işveren tarafından işçi sağlığı ve güvenliği önlemleri alınmadan (%80.5) çalıştırıldığı, ayrıca sosyal güvencenin olmadığı (%87.8), iş garantileri olmadan (%53.7) ve düşük ücretle çalıştırıldığı (%70.7) görülmüştür. Bu kişilerin güvenli ulaşım imkânları da (%73.2) bulunmamaktadır. Yabancı işçilerde çalışma koşullarının ağırlığı (%94.3) önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca bu kişilere ödenen ücretler yöredeki çalışma koşullarına göre oldukça düşüktür (%80.0). İşçilerin içinde bulunduğu olumsuz koşulların düzeltilmesi gerekmektedir. Bu olumsuzlukların giderilmesinde işveren ve yerel yöneticilere önemli görevler düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarım işçisi, Mevsimlik işgücü, Yabancı işgücü, Kayseri.

Economic and Social Problems of Seasonal Agricultural Workers in Kayseri Province

Abstract

In this study, it is aimed to determine the living and working conditions and income levels of the people employed in the agricultural sector in Sarioğlan district of Kayseri province. Agricultural workers in the study area were examined as seasonal or foreign labour. A survey was conducted with 76 families working in the agricultural sector in Sarioğlan district. Of the families interviewed, 41 (53.9%) were those families who came to the district from other provinces as seasonal workforce, and 35 (46.1%) were from foreign workforce. The foreign workforce consisted of 62.9% Syrian, 31.4% Afghan and 5.7% Iraqi families. In the study area, while seasonal workers were generally employed in crop production, foreign workers were employed in both crop production and other works, primarily animal husbandry. All members of the foreign workforce resided in the district. Seasonal workers were housed in areas without basic infrastructure services and seasonal agricultural workers did not sufficiently benefit from basic health services (68.3%). Among these people, the rate of those who did not have adequate and balanced nutrition was 63.4%. In addition, it was determined that children could not benefit from education opportunities as required (53.7%). In the research, it was found that seasonal or foreign workers were hired by the employer without taking occupational health and safety measures (80.5%). The workers had neither social security (87.8%) nor job guarantees (53.7%) and were paid low wages (%70.7). These people did not have safe means of transportation, either (73.2%). The burden of working conditions among foreign workers (94.3%) stood out as an important problem. In addition, the wages paid to these people were quite low (80.0%) compared to the working conditions of other people in the region.

Key words: Agricultural worker, Seasonal labour, Foreign labour, Kayseri.

Etik Kurul Onayı /

Ethics Committee

Approval: Bu makale için "Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığının 22.11.2021 Tarih ve 2021-30 nolu kararı ile Etik Kurul Onayı alınmıştır.

1. GİRİŞ

Tarımsal üretimin artması beraberinde artan işgücü gereksinimine yol açmaktadır. Artan işgücü, yoksul insanların göç yoluyla yer değiştirip, çalışmaları ile karşılanmaktadır. Tarımsal üretimde bazı alanlarda mekanizasyon yeterince gelişmemiştir. Bu alanlarda işgücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Tarım işçileri; sürekli, mevsimlik ve geçici tarım işlerinde ücret karşılığı bir hizmetle istihdam edilen kişiler olarak tanımlanmıştır. Mevsimlik tarım işçiliği dendiğinde, gezici ve geçici tarım işçiliği olarak iki çalışma türü karşımıza çıkmaktadır (Selek Öz ve Bulut, 2013).

Tarım işletmelerinden yeterli gelire sahip olmayan aileler geçimlerini sağlamak amacıyla tarım işlerinin yoğun olduğu yörelere mevsimlik işgücü olarak gitmektedirler. Ülkelerin tarımsal ekonomik yapılarının özelliklerini; tarım üretiminden elde edilen gelirin, gayrisafi yurt içi hasıla gelirin önemli bir kısmını oluşturması, istihdamdaki önemi, tarım tekniklerinin etkin kullanımı, yurt içi ve yurt dışı talepleri karşılaması ve sanayi sektörüne girdi temini gibi konular oluşturmaktadır. Türkiye’de tarım sektörünün önemi nispi olarak azalmış olmasına rağmen, ekonomi üzerindeki etkileri nedeniyle hala önemli bir ekonomik bileşendir. Tarım sektörünün doğrudan veya dolaylı olarak etkilediği hane halkı düzeyi düşünüldüğünde nüfus oranı daha da artmaktadır (Akalin, 2018; Görmüş, 2019). Türkiye’de tarımda makineleşme ile birlikte istihdamda bir azalma eğilimi yaşanmaktadır. Tarımda teknoloji kullanımının artmasının ve işlenen tarımsal alanların giderek daralması da istihdamı etkilemektedir (Tan ve ark., 2015)

Türkiye’ye başta Suriye, Irak ve Afganistan gibi çok sayıda ülkeden çeşitli yollarla gelmiş işgücü bulunmaktadır. Suriye’de 2011 yılı mart ayında yaşanan krizden dolayı Türkiye’ye kitlesel olarak göçmen akımı başlamıştır (Tepeciklioğlu ve Eyrice Tepeciklioğlu, 2015). Suriye’deki iç karışıklıklar sona erse bile, Suriyelilerin önemli bir kısmının, yıkılan yerleşim yerleri tekrar yaşanabilir hale getirilene kadar ülkelerine dönmeyeceği tahmin edilmektedir (Korkmaz, 2018). Geçimlerini sağlamak ve iyi şartlarda hayat sürmek için insanlar çalışmaya ihtiyaç duyarlar. Çalışma hakkı, istisnasız herkese tanınması gereken temel insan haklarından birisidir ve herkese bu hak kullanılmalıdır. Devletler, yurttaşlarının çalışma koşullarını düzenleyen kurallar koyarlar. Ülkeler yurttaşları dışında, yurtçinde bulunan yabancıların da çalışma hakkı bulunduğundan, yabancıların çalışma haklarını düzenlemektedir (Dönmez Kara, 2016).

Yabancı ve mevsimlik tarım işgücü ile ilgili farklı amaçlarla yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak doğrudan tarımsal işgücüne katkı anlamında sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Yine aynı şekilde yabancı işgücü ile ilgili yapılmış çalışmalarda sınırlı sayıdadır. Araştırmanın yapıldığı alan dikkate alındığında, böyle bir çalışmanın gerekliliği görülecektir. Araştırmada mevsimlik tarım işçilerinin ve yabancı uyruklu işçilerin çalışma sürecindeki yaşam ve çalışma koşulları ile gelir düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışmada tarım işçileri, mevsimlik veya yabancı işgücü (yabancı uyruklu) olarak gruplandırılmıştır. Sarioğlan ilçesinde yürütülen tarımsal faaliyette işgücü olarak yer alan mevsimlik işgücü ve yabancı işgücünün tamamıyla görüşme amaçlanmış, ancak çeşitli nedenlerle (görüşmek istemeyen, veri eksikliği ve iletişim yetersizliği vb.) görüşme tam olarak yapılamayanlar çalışma dışı tutulmuştur. Toplam 76 aile ile görüşülmüştür. Bu sayı çalışmanın amacına uygun bir şekilde gayeli olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar incelendiğinde, değişik bölgelerde yapılan araştırmalarda örnek sayısının genellikle 60-150 arasında olduğu belirtilmektedir (Çiçek ve Erkan, 1996). Bu konuda yapılmış bazı çalışmalarda Özbekmezci ve Sahil, 2004, 107 kişi ile İpekçioğlu ve

ark., 2012, 60 kişi ile, Kaya ve Özgülner, 2015, 28 kişi ile, Akalın, 2018, 120 kişi ile Çayır Kıran, 2020, 56 kişi ile çalışmasını yapmıştır.

Mevsimlik tarım işçilerinin yoğun olarak çalıştığı İç Anadolu bölgesinde Kayseri ili Sarioğlan ilçesinde, araştırma Mayıs 2020-Temmuz 2020 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler frekans dağılımları ve oransal dağılım olarak çizelgelerde verilmiştir. Ayrıca araştırma bulguları adet ve yüzde dağılımı olarak da çizelgelerde yer almıştır.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

İlçe nüfusu 14,107 kişi olup, 7,074'ü erkek, 7,033'ü kadındır. 2020 yılı itibariyle Sarioğlan ilçesinde 261 dekar alanda meyve, 817 dekar alanda sebze ve 172,297 dekar alanda bitkisel ürünler yetiştirilmektedir. 166,000 dekar alan ise nadastır. İlçede 5,866 baş kültür melezi ve 10,501 baş saf kültür ırkı olmak üzere toplam 16,367 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. İlçede yerli ırk hayvan varlığı bulunmamaktadır. İlçede 62,993 hektar mera alanı bulunmakta, 15,398 baş küçükbaş hayvan varlığı mevcuttur. Çiftçi kayıt sistemine kayıt çiftçi sayısı 1651 kişidir. İlçede 1163 adet hayvancılık işletmesi mevcut olup, bunun 155'i küçükbaş (koyun-keçi) bulunan işletme, 1071'i ise büyükbaş (sığır-manda) bulunan işletmelerden oluşmaktadır (Anonim, 2021).

Çalışmada görüşülen kişilerin %53.9'u tarımda çalışma amacıyla ilçeye gelen ailelerden oluşmaktadır. %46.1'i ise yabancı ülkelerden gelen işgücünden tespit edilen ve görüşülen ailelerden oluşmuştur. Bunlardan Suriyeli olanların oranı %62.9, Afgan olanların oranı %31.4 ve Iraklı olanların oranı ise %5.7'dir (Çizelge 1). Bu yabancı işçilerinin ailelerinin tamamı ilçede ikamet etmektedir. Araştırmanın yapıldığı alanda yapılan bir çalışmada, işletmeci yaş ortalaması 46.8, eğitim süresi 5.9 ve deneyim süresi 17.8 yıl olarak tespit edilmiştir (Şahin, 2001).

Çizelge 1. Görüşülen tarım işçilerinin demografik özellikleri
Table 1. Demographic characteristics of the interviewed agricultural workers

Değişkenler	Mevsimlik İşçi	%	Yabancı İşçi	%	Toplam / Ortalama	Toplam %
Tarımsal İşgücü	41	59.9	35	46.1	76	100.0
Erkek	31	47.0	35	53.0	66	100.0
Kadın	10	100.0	0	0.0	10	100.0
Evli	26	52.0	24	48.0	50	100.0
Bekar	15	57.7	11	42.3	26	100.0
Yaş Ortalaması	26.7		32.1		29.2	
Ortalama Eğitim Süresi	9.4		10.5		9.9	

Mevsimlik işçilerde yıllık ortalama çalışma süresi 167.4 gün iken, yabancı işçilerde 287.3 gündür. Çalışılan günler dikkate alındığında, mevsimlik işgücünün günlük ortalama geliri 221.7 TL iken, yabancı işgücünün günlük ortalama geliri 186.6 TL olarak tespit edilmiştir. Mevsimlik tarım işçilerinin % 63.4'ü çalışma koşulları iyi derken, yabancı işçilerde çalışma koşullarına iyimi sorusuna %94.3'ü hayır demektedir. Bu durum önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca bu kişilere ödenen ücretler yöredeki çalışma koşullarına göre, oldukça düşüktür (%80.0). Mevsimlik işçilerin iş garantisine % 46.3 oranında evet derken, bu oran yabancı işçilerde % 74.3 ile oldukça yüksek çıkmıştır (Çizelge 2). Bu durumun yabancı kökenli işçilerde olumlu algılanmasının nedeni, iş bulmanın bu kişileri mutlu etmesinden kaynaklanmaktadır.

Çizelge 2. Görüşülen tarım işçilerinin çalışma süreleri ve gelir düzeyleri
Table 2. Working hours and income levels of the interviewed agricultural workers

Sorunlar	Mevsimlik			Yabancı		
	Evet	Hayır	Toplam/Ort.	Evet	Hayır	Toplam/Ort.
Kazanılan ücretten yeterli (%)	29.3	70.7	100.0	20.0	80.0	100.0
İş garantisi (%)	46.3	53.7	100.0	74.3	25.7	100.0
Çalışma koşulları iyi (%)	63.4	36.6	100.0	5.7	94.3	100.0
Çalışma süresi (gün)		167.4			287.3	
Günlük ortalama gelir (TL/gün)		221.7			186.6	

Mevsimlik tarım işçilerinin temel sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanmadığı (%68.3) görülmüştür. Bu kişiler arasında, yeterli ve dengeli beslenemeyenlerin oranı %63.4'dir. Ayrıca çocukların eğitim olanaklarından yeterince yararlanamadığı (%53.7) tespit edilmiştir. Araştırmada tarım kesiminde çalıştırılan işgücünü, üreticilerin işçi sağlığı ve güvenliğini yeterince güvence altına almadan (%80.5) çalıştırıldığı, ayrıca sosyal güvencenin olmadığı (%87.8), iş güvencesi olmaksızın (%53.7) ve yetersiz ödemeyle istihdam ettiği (%70.7) görülmüştür. Mevsimlik işçilerin güvenli ulaşım imkânları da (%73.2) bulunmamaktadır (Çizelge 3). Yapılan bir çalışmada işçilerin %35'i sosyal güvenlik şemsiyesi dışında, sigortasız olarak çalışmaktadır (Akalin, 2018). Çukurova bölgesinde yapılan bir çalışmada ise sosyal güvenlik kurumuna bağlı olma oranının çok düşük olduğu (% 8,41) ve ekonomik-sosyal anlamda geleceklerini çok parlak görmedikleri belirtilmiştir (Özbekmezci ve Sahil, 2004). Sosyal güvencesi olanların büyük bölümü ise (%39,16), gelir testinde yeterli geliri olmadığını belgeleyen ve prim ödemeksizin devletin sağlık yardımı sağladığı kişilerden oluşturmaktadır (Akalin, 2018). İşçilerin içinde bulunduğu olumsuz koşulların düzeltilmesi gerekmektedir. Bu olumsuzlukların giderilmesinde işveren ve yerel yöneticilere önemli görevler düşmektedir. Çalışma alanında, genellikle dönemlik olarak çalışanların tarla işlerinde üretimde istihdam edildiği, yurt dışından gelenlerin ise tarım (bitkisel ve hayvansal üretim) ve diğer çalışma alanlarında çalıştırıldığı görülmüştür.

Çizelge 3. Görüşülen tarım işçilerinin karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunlar
Table 3. Social and economic problems faced by the interviewed agricultural workers

Sorunlar	Mevsimlik			Yabancı		
	Evet	Hayır	Toplam	Evet	Hayır	Toplam
Sağlık hizmetlerinden yararlanma durumu	31.7	68.3	100.0	48.6	51.4	100.0
Yeterli ve dengeli beslenme	36.6	63.4	100.0	42.9	57.1	100.0
Çocukların eğitimden yararlanma durumu	46.3	53.7	100.0	71.4	28.6	100.0
İş sağlığı ve güvenliği	19.5	80.5	100.0	62.9	37.1	100.0
Sosyal güvence	12.2	87.8	100.0	28.6	71.4	100.0
Ulaşım hizmeti	26.8	73.2	100.0	77.1	22.9	100.0

Mevsimlik işçiler, temel altyapı hizmetleri olmayan alanlarda barınmaktadır. Araştırma alanında yabancı işgücü olarak istihdam edilenler, göreceli olarak düşük vasıflı konutlarda oturdukları görülmüştür. Bu işçilerin sağlıksız barınma koşullarında yaşadıkları, suya ulaşmada ve kullanmada sorunlar yaşadıkları, zorunlu ihtiyaçlardan olan tuvalet ve banyo gereksinimleri olumsuz şartlarda sağladıkları, dengesiz ve yetersiz beslendikleri tespit edilmiştir.

Mevsimlik tarım işçilerinin tamamı çadırlarda ikamet etmektedirler. Çadırlar; şehir, ilçe ve mahalle merkezlerinden uzak yerlerde bulunan boş alanlarda veya tarlalara kuruludur. Mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşulları zordur. Kendi imkanları ile kurdukları çadırlarda zor doğa şartlarına karşı mücadele ettikleri gözlemlenmiştir. Mevsimlik tarım işçileriyle yapılan çalışmalarda da bu durum belirtilmiştir (Özbekmezci ve Sahil, 2004; Benek ve Ökten, 2011; İpekçioğlu ve ark., 2012; Egemen, 2015; Kaya ve Özgülner, 2015; Orhan, 2017; Akalin, 2018; Keskin, 2020).

Aileler için, mevsimlik tarım işçiliği önemli bir gelir elde etme yoludur. Ailelerdeki çocuklar bu durumdan etkilenmektedir. Çocukların mevsimlik işgücü olarak çalışılan mekanlarda, sağlıklı koşullarda yaşamlarını sürdürmesi, yeterli beslenememeleri ve eğitimlerinden uzak kalmaları, önemli sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. 7- 14 yaş grubundaki çocukların eğitimlerinden uzak kalmaları, mevsimlik tarım işçiliğinin kuşaktan kuşağa aktarılmasını kolaylaştıran ve hızlandıran bir etmen olarak karşımıza çıktığı belirtilmektedir (Davran Kantar ve ark., 2014).

Yabancı işgücü ise iş buldukları yerlerdeki, göreceli olarak daha elverişsiz mekanlarda ikamet etmektedirler. Özellikle kullanılmayan veya yöre halkının ikamet etmediği düşük kira bedeli ile kiralanılan alanlarda ikamet edilmektedir. Ayrıca hayvancılıkla uğraşan işçilerin çoban evi olarak hazırlanan mekanlarda da ikamet ettiği belirtilmiştir. Buralara ayrıca bir kira ücreti de ödenmemektedir.

Mevsimlik tarım işçilerinin, elektrik, yakıt ve su temininde yeterli imkanlara sahip olmadığı görülmüştür. Çevreden toplanan odunlar ile ısınma, yemek pişirme ve su ısıtma yoluyla temizlik ihtiyaçları giderilmektedir. Kurulan küçük çaplı güneş panelleri ile ve aküler aracılığı ile aydınlatma ve cep telefonlarını şarj etmektedirler. Banyolarını çadırlarda yapmak zorunda kalmaktadırlar. Aynı şekilde tuvaletlerinin çadır kurulan alanlarda iptidai olması da, temel ihtiyaçlarını karşılamada sıkıntı çektiklerini göstermektedir. Şanlıurfa'da mevsimlik tarım işçileriyle yapılan çalışmada da aynı sorunların görüldüğü belirtilmiştir (İpekçioğlu ve ark., 2012). Çadırlardaki işler ailedeki yaş olarak büyük ve küçük çocuklarında bakımını üstlenen kadınlar tarafından yapılmaktadır. Bayan işçiler bulaşık ve çamaşır yıkama işi ile yemek pişirme gibi bazı günlük işlerini yaşadıkları çadırlarda yeterince yer olmamasından dolayı açık mekanlarda yapmaktadırlar. İçme ve kullanma amacıyla çevredeki çeşmelerden bidonlarla su temin edilmekte, bazen işveren tarafından su tankı ile getirilen sular da bu amaçla kullanılmaktadır.

Yabancı işgücünün elektrik, yakıt ve su temini yörede kullanılan mevcut imkanlar dahilinde yeterli değildir. Bu ihtiyaçlar gidermek için mevcut şehir şebekelerinden yararlanılarak, bu gereksinimlerini temin etme yoluna gidildiği görülmektedir.

Tarımsal üretim yapan üreticiler, mevsimlik işçilerin çalıştırılması konusunda önceden tanıdıkları kişiler aracılığı ile irtibata geçip, iş zamanı ve ücret konularında anlaşip, çok sayıda üreticinin işini yapmak için sözlü olarak sözleşerek mevsimlik işçileri getirmektedirler. Mevsimlik işçilerle yapılan bir çalışmada, araçlar, birden fazla işverenle anlaşma yapmakta, bir iş bitiminden sonra diğer işlerin organizasyonlarını sağlamaya çalışmakta, işçilerden belli oranda (%10) komisyon almakta, kendileri de işçiler gibi sigortasız çalıştırılmaktadır (Kaya ve Özgülner, 2015; Orhan, 2017).

Yabancı işgücü olarak tarım sektöründe çalışanların tamamı erkek işgücünden oluşmaktadır. Özellikle kiraların düşük olmasından dolayı bu kişilerin tamamı eski binalarda ikamet etmektedirler. Çalışma hayatına katılan yabancı işgücünün (başta Suriyeliler olmak üzere, Afgan ve Iraklı) çalışma izinlerinin olmaması veya çalışma hayatına yönelik yasal haklardan yeterince yararlanmalarına sebep olmaktadır. Ayrıca düşük ücret ile kayıt dışı çalışmalarına neden olunmaktadır. Kadın işgücü çalışmamasının nedeni ise kültürel nedenler ve kadınlara uygun iş bulamamalarıdır. Çalışma alanında düzenli olarak çalışmayıp, yılda belirli dönemlerde çok kısa süreli gündelik olarak çalışan çok az sayıda yabancı bayan işgücünden de bahsedilmiştir. Ancak bu çalışanların kısa süreli 1-5 gün arasında yıl içinde çalışılması şeklindedir.

Araştırma alanında mevsimlik tarım işçilerinin ücretleri genellikle farklı şekillerde belirlenmektedir. Üretici ile işçiler aralarında genellikle 'kabala' olarak adlandırdıkları götürü usulü ile çalışmaktadırlar. Çalışma alanında götürü usul yaygındır. Götürü usulü, tarım arazisindeki bütün işi dekar başına anlaşılan bir fiyat üzerinden, işi bitirene kadar yapma esasına dayanmaktadır. Daha fazla

iş alabilmek ve dolayısıyla daha fazla para kazanabilmek amacı ile mevsimlik tarım işçileri kısa sürede işi bitirmeye çalışmaktadırlar. Erzincan ilinde yapılan bir çalışmada da benzer eğilimlerin olduğu belirtilmiştir (Orhan, 2017).

4. SONUÇ

Görüştülen kişilerin yarısından fazlası dönemler itibariyle tarımda çalışmak üzere yöreye gelen, mevsimlik işçilerden oluşmaktadır. Yabancı kökenli işçilerin başta Suriye olmak üzere Afganistan ve Iraktan geldiği görülmüştür. İl dışından gelen işçiler kendi imkanlarıyla oluşturdukları barınaklarda ikamet ederken, yurt dışından gelerek yörede yaşayanlar ise, kalıcı mekanlarda ikamet etmektedirler.

Mevsimlik tarım işçileri; temel sağlık hizmetlerine yeterince yararlanamamakta, yeterli ve dengeli beslenememektedirler. Çocukların eğitim imkanlarından gereği gibi yararlanmadığı tespit edilmiştir. Çalışma da üreticilerin çalışanlarının sosyal güvencesi olmadan işçilerini istihdam ettikleri görülmüştür.

Tarım kesiminde istihdam edilen geçici işçilerin barınmasından, ücret ödemesine kadar çok çeşitli sorunları olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunları sektördeki paydaşlar (ziraat odaları, ilçe tarım ve orman müdürlüğü, belediye ve sivil toplum kuruluşları) tarafından acilen giderilmesi gerekmektedir.

Mevsimlik tarım işçilerinin tamamı çadırlarda ikamet etmektedirler. Çadırlar; şehir, ilçe ve mahalle merkezlerinden uzak yerlerde bulunan boş alanlarda veya tarlalara kuruludur. Mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşulları zordur. Yabancı işgücü ise iş buldukları yerlerdeki, göreceli olarak daha elverişsiz mekanlarda ikamet etmektedirler

Yabancı işgücü olarak tarım sektöründe çalışanların tamamı erkek işgücünden oluşmaktadır. Bu kişilerin tamamı eski binalarda ikamet etmektedirler. Özellikle kiraların düşük olmasından dolayı. Çalışma hayatına katılan yabancı işgücünün (başta Suriyeliler olmak üzere, Afgan ve Iraklı) çalışma izinlerinin olmaması veya çalışma hayatına yönelik yasal haklardan yeterince yararlanmalarına sebep olmaktadır. Ayrıca düşük ücret ile kayıt dışı çalışmalarına neden olunmaktadır. Kadın işgücü çalışmamasının nedeni ise kültürel nedenler ve kadınlara uygun iş bulamamalarıdır. Çalışma alanında düzenli olarak çalışmayıp, yılda belirli dönemlerde çok kısa süreli gündelik olarak çalışan çok az sayıda yabancı bayan işgücünden de bahsedilmiştir. Ancak bu çalışanlar kısa süreli 1-5 gün arasında yıl içinde çalışmaktadır.

Araştırma alanında mevsimlik tarım işçilerinin ücretleri genellikle farklı şekillerde belirlenmektedir. Üretici ile işçiler aralarında genellikle 'kabala' olarak adlandırdıkları götürü usulü ile çalışmaktadırlar. Çalışma alanında götürü usul olarak ücret ödemenin yaygın olduğu görülmüştür.

Tarım kesiminde çalışma koşulları ile ilgili yasal düzenlemelerde mevsimlik tarım işçileri ile ilgili belirlenmiş kurallar ve düzenlemeler yeterli değildir. Uygulamadaki eksikliklerden en çok olumsuz etkilenen grupların başında mevsimlik tarım işçileri gelmektedir.

İster mevsimlik işgücü olsun, isterse yabancı ülkelerden gelerek tarım kesiminde istihdam olunan işgücü olsun, tarım kesimine özgü birçok sorunu fazlasıyla yaşamaktadırlar. Bu sorunların çözümü başta sektörde faaliyet gösteren üreticiler olmak üzere yerel yöneticilerin katkılarıyla bir dereceye kadar azaltılabilir.

Tarım kesimindeki ücret düşüklüğü ve sosyal güvencedeki yetersizlikler, sektördeki tüm paydaşlar için de geçerli görülmektedir. Zira tarım sektöründeki gelir düşüklüğü bunun en önemli unsurlarından biri olarak önümüze çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akalın, M., (2018). Mevsimlik tarım işçilerinin barınma koşullarının değerlendirilmesi: Yenice, Tarsus, Silifke örnekleri. *Sosyal Güvence Dergisi*. 7 (13), 1-30.
- Anonim,(2021).<https://kayseri.tarimorman.gov.tr/Belgeler/SOL%20MEN%C3%9C%20BELGELER%C4%B0/Faaliyetlerimiz/2020%20Y%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>. Erişim tarihi: 31.03.2021.
- Benek, S., Ökten, Ş., (2011). Mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşullarına ilişkin bir araştırma: Hilvan ilçesi (Şanlıurfa) örneği. Gaziantep Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(2):653 -676.
- Çayır Kıran, A., (2020). Mevsimlik tarım işçiliğinde kadın ve çalışma koşulları, Çanakkale-Biga örneği. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. S. 113.
- Çiçek, A. Erkan, O., (1996). Tarım Ekonomisinde Araştırma ve Örneklemeye Yöntemleri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No:12, , Tokat.
- Davran Kantar, M., Sevinç, M. R., Seçer, A., (2014). Türkiye’de Mevsimlik Tarım İşçisi Çocuklar. *XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*. (3-5 Eylül) S: 1184-1192.
- Dönmez Kara, CÖ., (2016). Türkiye’de yabancıların çalışma hakkı: Suriyelilerin işgücü piyasasındaki durumu. Üsküdar Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(2),151-174.
- Egemen, E. A., (2015). Mevsimlik tarım işçileri ve barınma sorunları. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. S.104. İstanbul.
- Görmüş, A., (2019). Türkiye’de Tarımsal İstihdamın Cinsiyete Dayalı Yapısı ve Sosyal Politika Önerileri . Eskişehir Osmangazi Üniversitesi *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14 (3), 563-578.
- İpekçioğlu, Ş., Büyükhatoğlu, Ş., Monis, T., Özel, R., Bayraktar, M., (2012). Mevsimlik Tarım İşçilerinin Ekonomik-Sosyal Sorunları ve Çözüm Önerileri. 10. *Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*. S: 138-144. 5-7 Eylül 2012. Konya.
- Kaya, M., Özgülner, N., (2015). Mevsimlik (Gezici/Geçici) tarım işçilerinin iki yerleşim birimindeki yaşam koşulları ve sağlık durumlarına niteliksel bakış. *Türk J. Public Health*,13(2), 115-126.
- Keskin, T., (2020). Ankara ili Polatlı ilçesi mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarının iş sağlığı ve güvenliği yönünden incelenmesi. Çankaya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. S. 120.
- Korkmaz, M., (2018). Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye işgücü piyasasına etkileri ve değerlendirmeler. *Sosyal Güvence Dergisi*. 7. (13),57-83.
- Orhan, F., (2017). Erzincan’da mevsimlik gezici tarım işçiliği ve yaşanan sorunlara yönelik coğrafi bir inceleme. *Türk Coğrafya Dergisi* 69,47-56.
- Özbekmezci, Ş., Sahil, S., (2004). Mevsimlik tarım işçilerinin sosyal, ekonomik ve barınma sorunlarının analizi. Gazi Üniv. *Müh. Mim. Fak. Der.* 19(3), 261-274.
- Selek Öz, C., Bulut, E., (2013). Mevsimlik Tarım İşçilerinin Türk Hukuk Sistemi İçerisindeki Yeri. *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*,1(1),94- 111.
- Şahin, K., (2001). Kayseri İlinde Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Yapısal Özellikleri ve Pazarlama Sorunları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, *Tarım Bilimleri Dergisi (J. Agric. Sci.)*,11(1):79-86.
- Tan, S., Atak, Ş., Şengül, Ü., Tan, SS., (2015). The Evaluation of the Changes in the Agricultural Sector with Common Economic Indicators in Turkey During the Last Decade. *Mediterranean Journal of Social Sciences*,6(2), 588-595.
- Tepeciklioğlu, AO., Eyrice Tepeciklioğlu, E., (2015). Teoriden pratiğe: Suriye krizi ve uluslararası toplum. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 70(1): 163-193.